

Mandat for gjennomgang av regelverket for universiteter og høyskoler

Kunnskapsdepartementet setter ned et lovutvalg som skal gjøre en helhetlig gjennomgang og vurdering av regelverket for universiteter, høyskoler og studentvelferd. Målet med utvalgets arbeid er å utforme et regelverk som tydelig beskriver ansvar, rettigheter og plikter, både for universitetene og høyskolene, og for studenter og ansatte. Regelverket skal ha god struktur og være skrevet i et godt og klart språk. Lovutvalget skal foreslå:

- Ny lov for universiteter og høyskoler
- Endringer i forskriftene gitt med hjemmel i universitets- og høyskoleloven
- Endringer i studentsamskipnadsloven og –forskriften

Bakgrunn

Universiteter og høyskoler er store og viktige samfunnsinstitusjoner som er avhengige av høy tillit i samfunnet. Institusjonene skal være arenaer for fri meningsutveksling og dannelse av ny innsikt som kan bringe samfunnet videre. Universitetene og høyskolene skal bidra med kunnskap til å løse vår tids store samfunnsutfordringer og bidra til ny verdiskapning.

Departementets styring er basert på at institusjonene skal ha stor grad av autonomi og faglig frihet. Alle universiteter og høyskoler har og skal ha lovfestet faglig frihet og ansvar.

Departementets samlede styring av sektoren må ta hensyn til dette, om det er styring gjennom eierskap, regelverk, organisering, finansiering eller på annen måte.

Alle universiteter og høyskoler i Norge er regulert av universitets- og høyskoleloven. Siste gang regelverket for universiteter og høyskoler ble helhetlig vurdert var i NOU 2003:25 *Ny lov om universiteter og høyskoler*. Blant annet på bakgrunn av dette ble universitets- og høyskoleloven vedtatt av Stortinget i 2005, og ga for første gang en felles lov for statlige og private universiteter og høyskoler. Dette ga likere regulering av private og statlige institusjoner. I dette lovarbeidet ble det imidlertid ikke foretatt en fullstendig gjennomgang av alle bestemmelsene som hadde ligget i tidligere lovverk. En rekke lovbestemmelser ble derfor i hovedsak videreført, og resultatet er at mange lovbestemmelser har vært stort sett uforandret over flere tiår. Siden 2005 har universitets- og høyskoleloven blitt revidert en rekke ganger, men det har bare blitt foretatt endringer i avgrensede deler av loven.

Mandat for utvalget

Utvalget skal vurdere og foreslå endringer i universitets- og høyskoleloven og forskriftene som er fastsatt av Kunnskapsdepartementet med hjemmel i loven. Utvalget skal også vurdere og foreslå endringer i studentsamskipnadsloven og –forskriften.

Målet for utvalgets arbeid er et regelverk som tydelig beskriver ansvar, rettigheter og plikter, både for universitetene og høyskolene, og for studenter og ansatte, der dette ikke er fastsatt i annet regelverk. Regelverket bør ikke være mer omfattende enn nødvendig, og det må være tilpasset institusjonenes ansvar og oppgaver. Regelverket skal være skrevet i et klart og enkelt språk.

Universitets- og høyskoleloven har en rekke forskriftshjemler, og den vesentligste delen av den samlede reguleringen er fastsatt i forskrift. Gjennomgangen av regelverket skal også peke på områder der forskrifter kan bli bedre og tydeligere.

Arbeidet med studentvelferd er viktig for virksomheten til universiteter og høyskoler. I dag er ansvaret for studentvelferden delt mellom universitetene og høyskolene og studentsamskipnadene. En vurdering av reguleringen av universitetene og høyskolene skal derfor også se på om regelverket som gjelder for studentsamskipnadene kan bli bedre og tydeligere.

Utvalget skal særlig vurdere:

- Strukturen i regelverket, herunder forholdet mellom universitets- og høyskoleloven og nasjonale og lokale forskrifter
- Forholdet til tilgrensende lov- og regelverk som sektoren må forholde seg til, f.eks. forvaltningsloven, arbeidsmiljøloven og statsansatteloven
- Bestemmelsene om studentenes rettigheter, læringsmiljø og plikter
- Bestemmelsene om eksamen og klage
- Bestemmelsene om ansettelse, herunder spørsmålet om midlertidighet

Utvalget skal på bakgrunn av vurderingene og avveining mellom ulike hensyn, fremme forslag til ny universitets- og høyskolelov. Utvalget står fritt til å vurdere om studentsamskipnadsloven tas inn i en ny lov for universiteter og høyskoler. Utvalgets lovforslag skal ha god struktur og være skrevet i et godt og klart språk slik at forslaget også forstås av de som ikke er jurister. Utvalget skal vektlegge hensynet til effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser.

Utvalgets arbeid skal følge utredningsinstruksen. Dette innebærer bl.a. at utvalgets arbeid må besvare følgende spørsmål:

- Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- Hvilke tiltak er relevante?
- Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?
- Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Utvalgets utredning skal omfatte virkninger for enkeltpersoner, privat og offentlig næringsvirksomhet, statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning og andre berørte.

Dersom utredningen berører prinsipielle spørsmål, skal utredningen drøfte disse balansert, systematisk og helhetlig.

Når det skal utredes tiltak som utvalget forventer gir vesentlige nytte- eller kostnadsvirkninger, herunder vesentlige budsjettmessige virkninger for staten, skal det gjennomføres en samfunnsøkonomisk analyse, jf. eget rundskriv om dette. I slike analyser skal det være et nullalternativ.

Forslag til endringer i lover og forskrifter skal utformes med utgangspunkt i Justis- og beredskapsdepartementets veileder "Lovteknikk og lovforberedelse".

Utvalget må sørge for god dialog med universiteter, høyskoler og andre sentrale aktører, f.eks. studentsamskipnader og helseforetak, underveis i arbeidet.

Utvalgets arbeid skal resultere i en norsk offentlig utredning (NOU), som skal leveres Kunnskapsdepartementet senest 1. februar 2020.